

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

ZAHİDE HASGÜL BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/263
Karar Tarihi : 30/10/2024

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Raportör : Kemal ÖZEREN
Başvurucu : Zahide HASGÜL
Vekili : Av. Rıdvan ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aile konutu niteliği taşıyan konutun satılmasına karar verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, aile konutu olan taşınmazın eşi tarafından üçüncü şahıslara rızası dışında satıldığı gerekçesiyle Antalya 6. Aile Mahkemesinde (Mahkeme) tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; eşiyle 1988 yılında evlendiğini, bu evlilikten olan dört çocuğundan bekâr olan üçüyle aynı konutta yaşadığını belirtmiştir. Aile konutu olarak kullandıkları taşınmazın eşi tarafından bilmediği bir tarihte ilk olarak R.G.ye, daha sonra 1/6/2017 tarihinde R.G. tarafından M.S.ye resmî usullerle devredildiğini ifade eden başvurucu; bu işlemlerin rızası dışında gerçekleştiğini ve resmî devir işlemlerinden haberinin olmadığını vurgulamıştır.

3. Mahkemece 18/7/2018 tarihinde davanın kabulüne, R.G. ve M.S.ye yapılan satışın ve tescilin iptaline ve aile konutu olan taşınmazın başvurusunun eşi adına tesciline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.*" şeklindeki hüküm hatırlatılmış ve ispat yükü kendilerine düşen davalılar R.G. ve M.S.nin aile konutu olan taşınmazın satışına başvurusunun açık rızası olduğunu ispat edemedikleri belirtilmiştir.

4. R.G. ve M.S. tarafından bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunulmuştur. İstinaf dilekçesinde, R.G.nin bahse konu konutu satın almadan önce gezip gördüğü, bu sırada başvurusunun da evde olduğu ve satışa rızasının bulunduğu, M.S.nin ise daha sonra iyi niyetli olarak taşınmazı R.G.den satın aldığı ifade edilmiştir.

5. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesince (Daire) 15/1/2020 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne ve davanın reddine karar verilmiştir. Kararda, uyuşmazlık konusu taşınmazın 3/3/2016 tarihli tahsis işlemi ile başvurusunun eşi adına kaydedildiği, başvurusunun eşinin anılan taşınmazı 31/8/2016 tarihinde satış yolu ile R.G. ye devrettiği, R.G. nin de 1/6/2017 tarihinde taşınmazı satış yoluyla M.S. ye devrettiği vurgulanmıştır. Kararın gerekçesinde, eşler tarafından aile konutu olarak kullanıldığı anlaşılan taşınmaz açısından ilk satışta açık rızanın zorunlu olduğu, ikinci satın alan kişinin ise tapuya güven ilkesi gereği iyi niyetli olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda M.S. nin kötü niyetli olduğuna, tescilin yolsuz olduğunu bildiğine veya bilmesi gerektiğine ilişkin bir delilin de bulunmadığı ve iyi niyetli üçüncü kişi konumunda olduğu belirtilerek mahkeme kararının hatalı olduğu sonucuna varılmıştır.

6. Başvurucu, bu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde başvuru dokuz ay içinde iki satışın gerçekleştiğini, bu durumun iyi niyet olmadığını ortaya koyduğunu, taşınmazı satın alan M.S. nin taşınmazı satın aldığı tarihten bu yana evle ilgili tahliye, kullanım, kira bedeli gibi ayni veya şahsi hiçbir hukuki talepte bulunmadığını, bunun da gerçek bir satış olmadığını en net delili olduğunu belirtmiştir. M.S. nin taşınmazı rayiç bedelinin çok altında satın aldığını ve kendisinin taşınmazın satışında rızasının olmadığını vurgulayan başvuru, Daire kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

7. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Yargıtay) tarafından duruşmalı olarak yapılan temyiz incelemesi sonucunda Daire kararının dayandığı deliller ile kanuna uygun sebeplerde ve delillerin takdirinde bir yanlışlık bulunmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Yargıtayca 10/11/2020 tarihinde temyiz itirazları yerinde görülmeyle Daire kararının hukuka ve usule uygun olduğu gerekçesiyle onanmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 14/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 15/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; uyuşmazlık konusu olan taşınmazın aile konutu niteliğinde olduğunu, burada çocuklarıyla ikamet ettiğini, bilgisi ve rızası olmaksızın eşi tarafından bu konutun satıldığını belirtmiştir. Yargısal makamların ise bu yönlerdeki iddia ve taleplerini dikkate almadığını ifade ederek adil yargılanma hakkının ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığının görüş yazısında ilgili mevzuata ve Anayasa Mahkemesi kararlarına değinilmiş, yapılacak incelemede bunlarla birlikte somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, buna ilişkin karşı beyanında önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

12. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan

yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Balabanoglu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

14. Aile yaşamına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan yükümlülük, sadece belirtilen hakka keyfi surette müdahaleden kaçınmakla sınırlı olmayıp öncelikli olan bu negatif yükümlülüğe ek olarak aile yaşamına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de içermektedir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (*Murat Atılgan*, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 26).

15. 4721 sayılı Kanun'un 194. maddesinde yer verilen hükümler vasıtasıyla ailenin yaşam merkezi hâline getirdiği ve kaybı hâlinde aile bireylerinin barınma hakları ile aile ilişkilerinin sürdürülebilirliğinin tehlikeye gireceği konut bağlamında birtakım koruyucu düzenlemeler getirilerek bu düzenlemeler vasıtasıyla aile yaşamının korunmasının amaçlandığı görülmektedir. Aile hayatına saygı hakkının etkin şekilde kullanımı ve korunması hususundaki pozitif yükümlülükler çerçevesinde getirilen söz konusu düzenleme ile aile hayatına saygı hakkının etkin şekilde korunması ve bu kapsamda aile ilişkilerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması hususunda gerekli yasal altyapının oluşturulduğu görülmektedir (*Melahat Karkin*, B. No: 2014/17751, 13/10/2016, § 59).

16. Bununla birlikte söz konusu yükümlülükler, belirtilen düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle tamamlanacağından özellikle özel hukuk kişileri arasındaki uyuşmazlıklar açısından temel hakların söz konusu ilişkilerin yorumlanmasında da gözönünde bulundurulması, gerekli usule ilişkin güvenceleri de haiz olan bir yargılama yapılması, ayrıca yargı makamları tarafından Anayasa hükümlerinde ifade edilen değerlerin özel hukukun hüküm ve kavramlarının yorumlanmasında dikkate alınması gerekmektedir (*Melahat Karkin*, § 60).

17. Mevzuatın yorumlanmasıyla ilgili sorunları çözmek, öncelikle olağan yargı yerlerinin yetki ve sorumluluk alanındadır. Olayın tüm tarafları ile doğrudan temas hâlinde bulunan olağan yargı yerlerinin olayın koşullarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu da tartışmasızdır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun temel hak ve özgürlüklere etkilerini değerlendirmekle sınırlıdır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, olağan yargı yerleri tarafından izlenen usulü denetleme ve özellikle mahkemelerin ilgili mevzuat hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirleme yetkisine sahiptir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin görevi, aile konutu ve korunmasına ilişkin hükümlerin yorumlanması ve uygulanması hususunda olağan yargı yerlerinin yerini almak olmayıp kamusal makamların takdir hakları kapsamında aldıkları kararları aile hayatına saygı hakkı bağlamında söz konusu olan güvenceler açısından değerlendirmektir (*Melahat Karkin*, § 61).

18. Somut olayda başvurunun aile konutu olan taşınmazın rızası olmadan satıldığını belirterek açtığı tapu iptali ve tescil davasında Daire; bahse konu taşınmazın başvurunun eşi tarafından ilk önce R.G.ye, daha sonra ise R.G. tarafından M.S.ye satıldığını belirtmiştir. Söz konusu taşınmazı R.G.den satın alan M.S.nin tapuya güven ilkesi gereği iyi niyetli üçüncü kişi konumunda bulunduğunu vurgulayan Daire, M.S.nin tescilin yolsuz olduğunu bildiğine veya bilmesi gerektiğine ilişkin bir delilin de bulunmadığı

gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun yaptığı temyiz başvurusunda M.S.nin iyi niyetli olmadığına yönelik ileri sürdüğü birtakım iddialar ise Yargıtay tarafından duruşmalı olarak yapılan temyiz incelemesi sonucunda yerinde görülmeyle Daire kararının onanmasına karar verilmiştir. Söz konusu yargılama aşamasında tarafların katılım haklarına riayet edilerek iddia, savunma ve delillerin değerlendirildiği ve takdirin gerekçelerinin ortaya konulduğu anlaşılmıştır.

19. Netice itibarıyla olağan yargı yerlerinin kararları gözönüne alındığında tarafların hukuki menfaatleri arasında bir dengeleme yapıldığı ve yargısal makamlarca bu bağlamdaki takdirin gerekçelerinin ortaya konulduğu, kararlarda yer verilen tespit ve unsurlar itibarıyla aile hayatına saygı hakkı yönünden yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşıldığına ilişkin bir bulguya rastlanmadığı anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği açık olduğundan başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 30/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.